PAVEL AMNUEL

NEVINOVAT

Un singur lucru pot să spun cu fermitate: nu sînt vinovat!

Nu sînt vinovat că în Antarctida este frig, iar la Ecuator cald. Nu sînt vinovat că peştii respiră în rîuri. Nu este vina mea că Inchiziţia l-a ars pe Giordano Bruno. Nici cu bomba atomică nu am vreun amestec.

Ziarele publică încontinuu caricaturi. Într-una din ele eu zbor într-o piuă uriaşă, iar în spatele meu ce nu se întîmplă: explodează stele, se declanşează uragane, războaie... Un tablou demn de un Bosch. De fapt, gazetarii nu înţeleg nimic din ştiinţă. Dar colegii mei savanţii? Fiecare dintre ei ar fi gata să-şi vîndă sufletul diavolului pentru o idee bună. Un experiment amuzant, ce contrazice un detaliu nesemnificativ al unei legi vechi, e evaluat la nivelul de doctorat. Iar eu, care am răspuns dintr-o dată la mulţimea de enigme ale naturii, sînt acum inculpat...

Am devenit ţap ispăşitor, pentru că mi-am făcut experienţa în mod surprinzător de oportun. În mod surprinzător de oportun. Cu trei sute de ani mai devreme decît oamenii vor putea să o înţeleagă.

În mine nu există nimic demonic. La Harvard, unde am învăţat, mi se spunea „băftosul". Fizica teoretică a intrat în mine ca un cuţit în unt. Puţini ştiu însă cît m-a costat. Nu dormeam. Mai exact, jumătate din conştiinţa mea stătea de veghe douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, iar cealaltă jumătate dormea, spre deosebire de prima, cea care se ocupa cu cercetările ştiinţifice. Cele mai bune idei vin în somn - asta am observat încă din colegiu. Crezînd cu fermitate în puterea intuiţiei, mi-am conceput un program special de antrenare şi după doi ani mi-am învăţat jumătatea de creier să se afle în permanentă stare de somnolenţă. Un savant normal doarme opt ore, citeodată şi mai puţin. Jumătatea cea mai bună a „eului" meu doarme neîntrerupt - mai este de mirare că îmi vin idei neobişnuite mult mai des ca la colegii mei?

Am devenit cronodinamician. Cronodinamica era o ştiinţă extrem de tînără, cea mai ciudată şi mai neelaborată. Nimeni nu o pricepea prea bine, exceptînd fondatorii ei - Ragozin şi Lenner. Maşinile timpului se găseau sub un control sever din partea guvernelor, care, de altfel, nici ele nu înţelegeau de ce trebuie cercetat trecutul dacă nu aveai voie să-l schimbi? „Trecutul poată să aibă influenţă asupra experimentatorului, nu şi invers" - astfel suna celebra interdicţie Ragozin-Lenner. Tocmai de aceea m-am şi ocupat cu teoria penetraţiei - dacă experimentul meu ar fi reuşit, atunci ar fi fost posibil nu doar să fie văzut trecutul, ci şi să se intervină asupra lui.

Acum, stînd la arest, am început să-mi dau seama că nu doar pietatea în faţa numelor corifeilor îi deranja pe colegii mei să lucreze în teoria penetraţiei. Frica - iată ce îi reţinea pe mulţi dintre ei..Teama că dacă totul reuşeşte, se va găsi un maniac care să curme cu răutate istoria. Asta în condiţiile în care există verificări şi controale! Chiar şi acum, cînd maşinile timpului seamănă mai mult cu nişte videocamere, conducătorul ei este mai legat de computere, decît este un cosmonaut. Sînt controlate toate mişcările. Nu poate mişca un deget în afara programului!...

În general, eram mulţumit: am făcut ceea ce mi-a plăcut şi nimeni nu m-a deranjat. Este adevărat, nimeni nici nu a ştiut de lucrările mele - le-am publicat extrem de rar. Nu m-a înţeles decît soţia mea Ines.

Nu ştiu dacă merită să vorbesc despre asta la proces, cînd voi spune ultimele cuvinte, dar dacă nu ar fi fost Ines... Spaniolă, sînge fierbinte. Cînd ne plimbam prin orăşelul universitar, toţi întorceau capul după noi. „Băftosul" - auzeam mereu. Din exterior poate lăsam impresia că ne giugiuleam ca doi porumbei. De fapt vorbeam despre teoria penetraţiei, doar asta mă preocupa (acea jumătate a creierului meu, cea care dormea).

Ce-o fi găsit la mine? Aveam un caracter, se poate spune şi aşa, de peşte. Temperamentul Inesei ajungea pentru amîndoi - chiar ea reuşise să-mi obţină un laborator. Ei îi lipsea gloria mondială, aşa înţeleg acum

totul.

Aveam patruzeci de colaboratori şi o singură teorie. În plus, exista posibilitatea accesului la maşinile timpului, în planul experimentelor fiind obligat să-mi verific propriile calcule. O oră de lucru cu maşina timpului costa o groază de bani, în special dacă se pătrundea adînc în trecut. Iar de la lucrările mele nu se aşteptau rezultate imediate, aşa că mi s-a dat doar o jumătate de oră pe săptămînă. A fost suficient, pînă cînd nu am descoperit metoda săriturii.

Iată ce e uimitor. Cîndi-am povestit Inesei despre ideea mea, nu a reacţionat deloc, de parcă aş fi discutat despre cina zilei următoare. Şi doar avea o excelentă intuiţie a lucrurilor prezicătoare de glorie. Am anunţat rezultatul meu în cadrul unui seminar, apoi la consiliul directorilor şi, în sfîrşit, chiar însuşi directorului asociaţiei de cronodinamicieni. Nici un efect! Nimeni nu a avut ceva împotrivă, dar nici nu am întîlnit entuziasm. O idee nouă? Foarte bine. Aveţi nevoie de fonduri? Vă rog, bugetul institutului este uriaş, cronodinamica se bucură de stimă, lucraţi în continuare! Ideea era clară pînă la transparenţa totală. Toţi s-au uitat prin ea şi nu au văzut ce este înăuntru. După cît se pare, aşa a fost. Iată pe cine trebuiau să judece - pe toţi, începînd cu nevasta mea şi terminînd cu preşedintele asociaţiei. Nu i-ar fi împiedicat nimic să mă reţină, doar nu am avut niciodată vocaţie pentru experiment.

Metoda saltului este acum cunoscută de fiecare copil. Merită oare să mai repet? Poate doar în cîteva cuvinte.

Esenţialul este următorul. În urmă cu aproape douăzeci de miliarde de ani Universul nostru se prezenta sub forma unui cocon din particule elementare şi radiaţii. Materia era într-atît de comprimată, încît nu mai acţionau legile naturii pe care le cunoaştem astăzi. După explozia acestui cocon a început expansiunea Universului. Au luat naştere galaxii, stele, planete, viaţa, raţiunea...

Partea mereu adormită a creierului meu s-a gîndit deseori la coconul Universului. Cel mai lung traseu în trecut a cuprins opt sute de milioane de ani. Cu alte cuvinte, cronodinamicienii noştri nici măcar pe departe nu s-au apropiat de cel mai enigmatic şi interesant moment al vieţii Universului. N-au existat motive speciale, pur şi simplu nimănui nu i-a trecut prin cap să pătrundă atît de mult în trecut. Obişnuita dispersare a ştiinţei: istoricii, paleontologii, ba chiar şi geologii au asaltat institutul cu rugăminţi pentru a cerceta o felioară necesară lor din istoria pămînteană, iar cosmologii nu au ochi decît pentru cer. Aveau mult mai multă nevoie de radiotelescoape decît de maşinile timpului. Şi doar era evident - în loc de douăzeci de salturi a opt sute de milioane de ani fiecare, se putea realiza unul singur de şaisprezece miliarde de ani.

Am apreciat imediat avantajul ideii mele. Atîta timp cît în starea coconului nu acţionau legile cunoscute ale naturii, însăşi noţiunea de timp dispărea. Nu se putea spune dacă Universul a existat în starea de cocon o clipită sau o veşnicie. Este la fel cum ai întreba: ce lungime are fotonul? Timpul ca succesiune a evenimentelor a apărut atunci cînd coconul a explodat. Cu alte cuvinte, a fost o vreme cînd nu au existat vremuri. Dacă este aşa, atunci nu acţionează nici celebra interdicţie a lui Ragozin-Lenner - pacostea cronodinamicienilor!

Nu prea am idee de cosmologie şi de aceea, normal, am apelat la un specialist. Numele lui Dave Miller l-am găsit în paginile „Revistei de astrofizică", iar cartea de telefon mi-a indicat faptul că el trăieşte în oraşelul nostru universitar. La rîndul lui, Mi[illegible] habar n-avea de cronodinam[illegible]...

- Nu cumva uitaţi, m-a întrebat el, că în acea vreme cînd nu existau vremuri, Universul era atît de mic, încît nici un atom nu putea supravieţui? Maşina dumneavoastră a timpului va fi comprimată de o presiune monstruoasă, turtită, dezintegrată, presată, strivită, nimicită - mai cunoaşteţi şi alt sinonim pentru „distrusă"?

Partea creierului meu, care trebuie să nască idei, n-a făcut nici o gafă şi eu, fără să-mi dau seama ce vorbesc, am spus într-un suflet:

- Dar dacă dispare timpul, atunci nu mai există nici spaţiul, nu-i aşa? Tot aşa, nu poate exista nici noţiunea de viteză şi, deci, nici noţiu[illegible] de presiune. Prin urmare, nu poate fi vorba despre nici o distrugere. Atomii materiei au fost zdrobiţi pînă la apariţia stării de cocon, iar eu voi străbate acest stadiu periculos cu maşina timpului şi în felul acesta voi evita soarta generală a Universului!

Miller şi-a muşcat buza - a realizat, în sfîrşit, întreaga situaţie. Ce n-ar fi dat să plece el însuşi în coconul Universului, la care a cugetat toată viaţa! Aş fi putut atunci să consider că Miller va fi primul care va începe să mă

defăimeze? Responsabilitatea savantului pentru realizarea ideilor sale. Probabil că asta i-a trecut prin cap, cînd a înţeles că nu el este primul care vede cu propriii ochi începutul lumii.

Eram însufleţit la gîndul că ideea nu a eşuat imediat. Ea nu a eşuat nici mai tîrziu. Articolul meu privitor la metoda saltului a văzut lumina tiparului, iar consiliul tutelar mi-a dat fonduri pentru experiment fără să mai tergiverseze lucrurile. Tema a fost aprobată, ar fi putut fi oare şi altfel?

Cînd Miller mi-a spus odată că experimentul s-ar putea să fie periculos, am ridicat din umeri.

- Nu mă refer la dumneavoastră, a spus Miller cu o intonaţie stranie, al cărei sens l-am înţeles doar mai tîrziu. Eu mă refer la oameni... Cînd savanţii din Los Alamos experimentau cu masa critică a uraniului, era periculos pentru ei, dar infinit mai periculos pentru întreaga omenire, nu vă daţi seama?

- Însăşi ideea de săritură..., am început.

- Dumneavoastră vă veţi găsi în locul unde se făuresc legile naturii, a continuat Miller. Legile naturii... Ele au devenit aşa cum le ştim, doar după explozia coconului. Dar dumneavoastră, aflîndu-vă în cocon, puteţi prin acţiunile sau chiar prin prezenţa dumneavoastră să influenţaţi formarea lor. S-ar putea doar să clipiţi şi accelerația în lumea noastră să fie direct proporţională cu lucrul, nu cu forţa!

- Dacă legile naturii depind de întîmplare, am spus necugetat, de ce această întîmplare nu ne-ar fi de ajutor?

Miller s-a sculat şi a plecat fără să-şi ia rămas bun, iar cuvintele mele le-a folosit ulterior la proces, ca o dovadă a deplinei mele iresponsabilităţi şi neprincipialităţii ştiinţifice.

Responsabilitatea savantului... Acum am destul timp să mă gîndesc la ea, pentru că nu fac nimic, doar aştept. Cînd savantul lucrează la o problemă interesantă, să zicem ori la un cod genetic, ori la bomba cu hidrogen, atunci cînd nu doarme cu nopţile şi aproape că nici nu mai mănîncă, el nu se gîndeşte la responsabilitate, ci la ceea ce-l împiedică să-şi termine cercetarea. Pe mine, de exemplu, mă agasau dificultăţile tehnice. E uşor de spus - haideţi să facem în loc de douăzeci sau treizeci de salturi a cîte opt sute de milioane de ani o singură săritură de şaisprezece sau douăzeci şi patru de miliarde de ani. Iar tehnica se face. Am fost nevoit să cer fonduri pentru „ajustările" tehnice şi aşa a trecut vremea. Dar nu am pierdut-o zadarnic. Am dus la bun sfîrşit ciclul de cercetări teoretice asupra metodei saltului, iar cronodinamicienii au apreciat-o la justa valoare. Lucrările mele erau citate şi puţin îmi păsa dacă cineva făcuse aluzie la cele spuse de Miller. Interesul pentru adevăr - iată ce îi conduce pe savanţi. La urma urmei, ce este mai important: responsabilitatea faţă de oameni sau faţă de adevăr?

Timp de trei ani am pregătit o experienţă care urma să dureze trei minute. Aş fi putut fi uşor întrecut de cei de la Moscova, din Institutul Timpului, ba chiar şi de cei

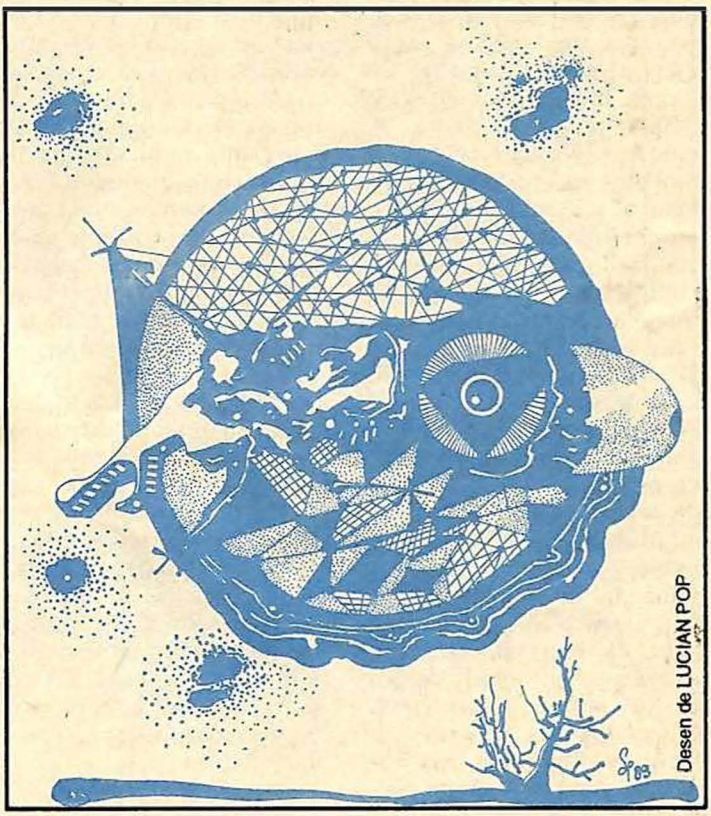

Desen de LUCIAN POP

de la Californian Technology - aveau o bază experimentală mai bună decît a noastră. Dar etica profesională nu le-a permis să mă nedreptățească. Eu eram autorul ideii, eu trebuia s-o pun în practică.

Munca a fost un infern. Nu înseamnă mult patruzeci de colaboratori. Eu și acum aș fi vrut să am nu un laborator, ci un institut. Dar era mai greu să obții personal, decît aparatură. Am fost nevoit să mă descurc cu propriile forțe. Din cînd în cînd, acea porțiune a creierului meu care permanent stătea de veghe, remarca indicii ale unei răfuieli: Miller publica în presă articole, găsind un partizan al ideilor sale în comitetul Pugwash. Deocamdată nu m-au deranjat în munca mea. Ines era înzestrată cu un instinct mult mai bun ca al meu și era convinsă că mult timp nu voi mai putea continua așa: nu se poate ca nimeni să nu mă împiedice să lucrez. Trebuia să realizez cît mai repede experiența. Și pentru folosul lucrării cel mai bine ar fi fost să merg eu însumi... Există, bineînțeles, o diferență: să pornești în vizită la dinozauri, care sînt vizibili doar pe ecran, sau să mergi acolo, unde nu este nici timp, nici spațiu, nici Ragozin și Lenner cu interdicția lor... Dar Ines m-a convins. Și cînd consiliul tutelar a analizat candidatura celui ce va pleca, am spus cu o voce destul de fermă că voi merge eu însumi. Aveam toate motivele și drepturile. Nu mă plîngeam de sănătate. Și așa mai departe. Nimeni nu a avut de obiectat. De fapt, asta-i tot. Nu e nimic de povestit despre experiment. Calculatoarele ermetice au făcut totul automat, n-a fost nevoie să mișc un deget. Saltul s-a produs pe nesimțite. Am auzit două păcănituri - startul și finișul - și am înțeles imediat că mă găsesc în cocon. Nici un aparat aflat la bord nu funcționa. Mai exact, toate indicatoarele erau în poziția „zero". Era un întuneric absolut. Nu pentru că dincolo de bordul navei era pustiu, dar acolo nu exista timp și spațiu și, în consecință, nu exista nici măcar însăși noțiunea de „dincolo de bord". Materia exista într-o formă încă necunoscută. M-am gîndit atunci că după întoarcerea mea această formă va înceta să mai fie o enigmă.

După trei minute automatele s-au pus în funcțiune și eu m-am întors. M-am întors pentru a nimeri în mîinile unui comisar de poliție, care m-a acuzat de iresponsabilitate criminală.

Pentru prima dată în viață eram furios. Și nu-i vorba de faptul că m-am întors, așa cum s-a dovedit, nu după trei minute, ci după patru ani, nu-i vorba că în acest răstimp comitetul Pugwash a obținut ceea ce a vrut și toate lucrările despre tema mea au fost interzise, colaboratorii mei au fost împrăștiați, iar eu am fost declarat un maniac periculos, care se joacă cu soarta lumii. Problema este că Ines plecase la Miller, la această nulitate! Totuși necazul personal era mult mai greu de suportat decît toate necazurile omenirii ce se petreceau dincolo de orizont... Nu vă interesează asta, vă preocupă soarta lumii? Sînt convins că nu vă preocupă. Vă interesează doar în măsura în care se schimbă lumea, dacă ceva se întîmplă cu dumneavoastră, dar nici asta nu ați fi dorit.

Așa că nu-i nevoie să mă descrieți ca pe un monstru. Eu sînt la fel ca ceilalți. Sînt savant. Am fost și rămîn. E îngrozitor că nici măcar nu mi-au permis să aflu rezultatele pe care le-am „scos" din cocon. Toate au fost declarate tabu de o comisie și un tribunal internațional.

Pentru prima dată în istorie era judecat un savant pentru ideile lui. În nici o legislație nu se găsește un articol corespunzător și atunci m-au deferit unui colegiu internațional de juriați.

M-au numit Herostat. Dar eu nu vroiam glorie! Și aceasta o dorea soția mea, dar nici ea nu a reușit să ajungă celebră, părăsindu-mă în timp ce începeam în coconul Universului. Ce fel de Herostat mai sînt? Nu am dorit dispariția nimănui. Toată viața nu am omorît decît muște și furnici. Nu pot să văd lacrimile copilului. Nu am prejudecăți, rasiale sau oricare ar fi ele. Consider mai presus de orice știința și adevărul. Pentru asta sînt oare judecat?

Călătoria mea în coconul Universului nu a schimbat nimic în lumea noastră. Mă uit pe fereastră și văd pe verandă gardienii-polițiști. Ca și mai înainte, au trei picioare și un corn în creștet. Întocmai ca toți oamenii. Ca și mai înainte, pe cerul trandafiriu plutește fierbinte discul albastru al Soarelui. Și ca întotdeauna prin grădină hoinăreau ongurii-pășnici cu patruzeci de picioare, hrănindu-se cu iarba suculentă, ce le șoptea cîntecele ei liniștite.

Mîine la amiază juriații își vor putea da verdictul.

Bineînțeles, vor spune „nevinovat".

Traducere de
STOICESCU VALERIAN